

andet end Gud, siden det er saaledes, at Slægten, hver Gang Gudsbevidstheden dør bort, ogsaa, midt i det rigeste Kulturliv, selv efter kortere eller længere Tid staar fortvivlende, døende, præget af al Tilintetgørelsens Hæslighed, medens omvendt de tungeste Tilskikkelser, alle Former for Smerte, ikke blot bæres, men bærer oppe og kan føre fremad, hvor Gud tros. Det er ogsaa saaledes, at et Menneske kan leve uden at forstaa al Livets Mening, leve med smertefulde, uløselige Gaader om sig, blot der i hans Sjæl bliver den faste Forvisning, at Livet i sin Helhed og hans egen Tilværelse har i Gud sin Forklaring, sin Mening. Thi at Kristendommen skulde løse alle Livets Gaader er jo en stor Fejltagelse. Kristendommen har aldrig lovet det. Kristendommen gør her kun helt lempeligt, hvad den ogsaa ellers gør: den fører Mennesket tilbage til den Plads, der tilkommer det: fra at være Herre til at være Tjener, fra at ville være den, der forstaar alt, til at være den, for hvem de dybeste Sandheder maa aabenbares. Og som Kristentroen forandrer Forholdet til Verden, saadan den enkeltes Forhold til og Forstaaelse af sig selv. I Gud finder et Menneske sin skjulte Kilde, sit Væsens Art, sin Plads i Livet, sin hurtig svindende, saa ofte gaadefuldt sønderbrudte Tilværelses evige Gyldighed. Derfor fører Hengivelsen til Gud, jo inderligere, absolutere, mere altgennemtrængende den er, kun til en dybere Selvforstaaelse og stærkere Selvbekræftelse, medens Hengivelse til et Menneske munder ud i Selvopgivelse og Fortabelse af sit Jeg. Der er Stedet for hin Trang til det grænseløse, uendelige, som dyb Kærlighed kalder paa men aldrig kan fyldestgøre. Her hindrer ingen Forstaaelsens Grænser Overgivelsens Tryghed, fordi der hviles i Bevidstheden om at begribes vidt ud over, hvad den personlige Bevidsthed selv kan gennemtrænge. Her kan Forholdet ikke forandres, fordi Illusionen brast, der dækkede over den enes Uværdighed, thi ingen Illusion er tænkelig, og Forholdets Begyndelse var netop at føres til Forstaaelse af absolut Uværdi hed, til Begriben af sig selv som den, der faar alt, og som kun har Synd og Afmagt og den dybeste Trang som det, de hidkalder Gaven. Her er ingen Grænser for Forholdets revige fremadskridende Udvikling, her, hvor det er Fuldkom menheden, der bereder Plads for sig selv og giver sig selv, efter som Gaven kan modtages. Den Vej til Hellighedens fuldkomne Herlighed, som alle Sjæle længes efter, den Vej, der lukker sig, samme Stund et Menneske mister Troen paa Gud, aabnes atter, og den navnløse Jammer, intet i Verden kan lignedes ved: Smerten over at skulle forkomme i Ufuldkommenhed, afløses, af hvad et Menneske behøver for at